

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDNING FÖR TRÄDGÅRDSODLARE.

N: 2.

Februari 1868.

7:de årg.

Af denna tidning, som uteslutande sysselsätter sig med till trädgårdsodlingen hörande ämnen och i hvilken Svenska trädgårdsföreningen, Stockholms gartnersällskap och Upsala trädgårdsällskap offentliggöra sina förhandlingar, utkommer ett nummer i hvarje månad. — Prenumerationspriset är för helt år, såväl å postkontoren och i bokhandeln, som hos redaktionen *Två riksdaler riksmynt.* — Bref adresseras till *Redaktionen af Tidning för trädgårdsodlare, Stockholm & Experimentalfältet.*

Om odling af sparris.

Sparrisväxten, *Asparagus officinalis L.*, hörer till *Hexandria, Monogynia*, i Linnés system och naturliga familjen *Liliaceae* samt underafdelningen *Asparagaceae*. Den förekommer vild vid sjö- eller hafsstränder m. fl. ställen i norra Asien och Europa och deribland äfven i Sverige, och växer i lös och fuktig sandjord. Genom odlingen har ett par eller tre olika varieteter uppkommit, hvilka skilja sig från hvarandra derigenom att topparne då de uppkommit ur jorden äro något olika färgade, men någon skillnad i storlek eller godhet emellan dessa varieteter lär icke förefinnas, utan är sparrisens beskaffenhet beroende af jordmån och skötsel*).

Jordmån. Den bästa jordmån för sparris är djup, lös, mera fuktig än torr sandmylla. Då man vill anlägga ett sparrisland på ett stycke der jordmänen är passande, påføres om hösten ett $\frac{1}{2}$ —1 fots tjockt lager brunnen gödsel och jorden, oberäknadt den påförda gödseln, genomarbetas till 2 fots djup, hvarunder gödseln inblandas i jorden. På styfvare jordmåner måste påfyllning ske med så mycket löf- eller lös kompostjord och sand, att jorden till 2 fots djup erhåller egenskapen af lös sandmylla, hvarjemte äfven påføres så rikligt med brunnen gödsel som nyss nämndes, och alltsammans sammanblandas sorgfälligt. Sedan dessa förberedande arbeten blifvit verkställda om hösten, låter man jorden ligga ojemnad till våren då planteringen företages, men innan vi öfvergå till sjelfva planteringen vilja vi yttra några ord om afståndet mellan plantorna samt valet af plantor.

Afstånd. Vid gartnersällskapets diskussion öfver ämnet den 3 november, gjorde sig tvänne åsikter gällande rörande afståndet mellan plantorna, i det somliga förordade 2 rader på sängen och 2 fot mellan hvarje planta, hvaremot andra förordade blott 1 rad på hvarje säng och hvilken senare åsigt gjorde sig allmännast gällande och den äfven vi anse vara den rätta, ty öfverallt der det planterats 2 rader på sängen ser man huruledes sparrisen står i kanten på sängarne, under det att tomrum förefinnas midtpå sängen. Detta planteringsätt, nämligen 2 rader

*) Vid Stockholms gartnersällskaps sammanträde den 3 sistlidne november afhandlades sparrisodling, och dervid uttalades enhälligt den meningen att all sparris kunde bli jättesparris om den erhöi de vilkor som fordrades för att bli det och att följaktligen särskilda jättesparrisorter icke finnas.

på sängen, anse vi derföre medföra tvänne olägenheter, nämligen att rötterna hvilka utskjuta tämligen horisontalt och som derigenom komma för nära intill den vanligen djupt urskottade gången, på denna sida sakna utrymme att kunna utbreda sig och att sparrisskotten som utskjuta i sängkanterna der jorden är grundare än midtpå sängen, bli korta. Det är således otvifvelaktigt bättre att sätta blott en rad plantor på hvarje säng, ty derigenom erhålla rötterna fullkomlig frihet att utbreda sig så mycket de vilja åt ömse sidor och sparrisskottena komma då att uppskjuta i midten på sängen der den är högst och jorden således djupast. I dess ställe kan man sätta plantorna tätare i denna rad och om man planterar dem på blott $\frac{1}{2}$ fots afstånd från hvarandra, så erhåller man en sammanhängande rad plantor i midten på sängen och utan några tomrum. Vi veta väl att det gifves mången som anser detta afstånd, nämligen $\frac{1}{2}$ fot mellan plantorna i raden vara för tätt, men detta anse icke vi, ty då plantorna ega full frihet att så mycket de vilja utbreda sig åt två håll få de sålunda icke för trångt, men vill man öka afståndet till dubbelt eller till 1 fot mellan hvarje planta i raden, ha vi icke heller något att anmärka deremot och derigenom får man jemt lika många plantor på sängen som enligt det gamla bruket med 2 rader på sängen och 2 fot mellan plantorna i raden. Som gångarnes eller sängarnes bredd, hvilket man vill säga, genom detta planteringsätt äfven kan inknappas något, så bör man efter denna metod kunna skörda *mer* sparris på samma jordstycke än efter den äldre metoden. — Rörande afståndet mellan sjelfva sparrisraderna pläga vi plantera dem på 4 fots afstånd från hvarandra. Midtemellan raderna uppskotta vi sedan då sparrisen fordrar högre jordbetäckning, gångar, hvarigenom upphöjda sängar slutligen bildas öfver sjelfva sparrisraderna.

Val af plantor. Två eller tre års gamla plantor anses vara de bästa, men ett års gamla plantor, hvilka blifvit uppdragna på drifbänk och sedan utskolade på kalljord i lös, fet jord kunna äfven med fördel användas.

Vid uppdragning af sparrisplantor inträffar det alltid att somliga blifva större och somliga mindre. Man bör alltid utvälja endast de största och kraftigaste plantorna som hafva de vackraste rötterna och bäst utbildade ögonen och

förkasta alla de smärre, ty ett sorgfälligt urval af plantor är af stort inflytande på den blifvande sparrisens beskaffenhet.

Sjelfva planteringen. Bästa tiden att plantera sparris, är våren. Jordstycket som på hösten, på sätt ofvan nämndes, gjordes i ordning, jemnas nu, gräfves och krattas på vanligt sätt för att få det fullkomligt jemnt planeradt, derefter utmärkes de blifvande raderna med pinnar som nedstickas i ömse ändar och förläggas raderna helst i riktning åt norr och söder. Afståndet mellan raderna skall som ofvan sades vara 4 fot och sedan raderna blifvit utmäta uppskottas djupa fåror i de linier der sparrisraderna skola bli. Jorden som uppskottas ur fåror lägges emellan dessa i form af spetsiga ryggar och sjelfva fåror göras så djupa de kunna bli utan att rasa igen. I botten på hvarje sådan fåra planteras nu en rad plantor sålunda att en rygg bildas i

botten på fåran, på hvilka plantorna sättas, hvarvid rötterna utbredas åt ömse sidor. I mån som planteringen fortgår täckas rötterna med något litet jord som nedmakas från sidorna. Sedan man sålunda planterat en rad påfylles mera jord så mycket att sjelfva ögonen äro täckta med ett omkring 2 tum högt jordlager. Om afståndet mellan plantorna i raden är förut nämndt. Någon egentlig vattning kan icke behövas, ty på våren har jorden tillräcklig fuktighet, men skulle luften under det arbetet verkställes vara mycket torr och varm är det nödvändigt att genom ofta förnyade öfverspritningar hålla rötterna fuktiga under det planteringen pågår, hvarjemte, så snart rötterna blifvit något litet täckta med jord och innan de erhålla full täckning gifvas de en dugtig öfverspritning, för att få jorden att sluta sig tätt intill desamma. (Forts.)

Ytterligare om sjukdomen klumprötter på kål.

(Svar på frågan nr 10.)

Hufvudsakliga orsakerna till denna sjukdom anser jag, efter flerårig erfarenhet, vara trefaldig, nämligen:

1:o Uraktlåten underdikning;

2:o för gammal jord, med deri fortsatt kålodling flere år å rad;

3:o användandet af obrunnen gödsel.

Det kan så tyckas att »å lätt jord med torr grund» icke någon bottensyra — denna farliga fiende för kålens framgång — förefinnes, men ändå har jag erfarit att kålen på sådan jord bildat klumprötter, hvilket genast upphört så snart jag användt underdikning.

På för gammal jord med fortsatt kålodling, röjer kålen en gifven benägenhet att bilda klumprötter. Deremot om man, efter att hafva haft denna jord liggande i kraftig artificiell äng uti 2 å 3 år, använder den ånyo till kålodling, försvinner genast alla spår till klumprötter.

Hvad beträffar gödselns beskaffenhet, så bör som allmän regel antagas, att för all kålodling bör brunnen gödsel användas. Visserligen har jag, för att erhålla visshet vid jemförelse, för kål försökt med obrunnen gödsel å ny jord och dervid lyckats undvika klumprötter; men då jag användt obrunnen gödsel på gammal jord har deremot klumprötter visat sig. Under alla förhållanden medför brunnen, minst ett år gammal gödsel, de bästa och tillförlitligaste resultaten för kålodling.

Slutligen har en längre erfarenhet förvissat mig om att för kålens framgång och behöriga rotbildning ett kraftigt medel förefinnes uti att kalka jorden eller begagna aska.

Uddevalla och Stora Hessleröd den 24 okt. 1867.

Hans Larsson.
Trädgårdsmästare.

Växter tjenliga till bukettgrönt.

(Svar på frågan nr 12.)

1. Såsom svar på den i N 11 af denna tidning framställda fråga: Hvilka växter äro företrädesvis tjenliga att odla till bukettgrönt af krukväxter, buskar för fritt land samt ett- och fleråriga växter? får jag meddela följande.

Bland krukväxterna erbjuder isynnerhet familjen *Myrtaceæ* ett stort antal lågväxta träd eller buskar, hvilka för sin fina, lifliga grönska och den lätthet, med hvilken de kunna odlas, särdeles väl lämpa sig för ofvannämnda ändamål. Så lemna alla arterna af det rika släktet *Melaleuca* vackert grönt till buketter, likaså *Calistemon*, *Fabricia*, *Eugenia australis*, *Kunzea*, *Lep-tospermum* och *Metrosideros*. Äfven det vanliga

storbladiga myrträdets, *Myrtus communis macrophylla* är bra dertill. Af ljungfamiljen kan man använda *Erica arborea*, *mediterranea* och *stricta*. Dessa trenne arter växa hastigt och äro ej så kinkiga att odla, som en stor del af de öfriga ljungsorterna. Bland acacierna finnas många arter, hvilka, då de uppnått någon storlek, lemna vackert och rikligt bukettgrönt, t. ex. *Acacia floribunda*, *Sophora*, *longifolia*, *retinoides* m. fl. Aldre exemplar af *Diosma alba*, *Passerina filiformis* och *Brunia lanuginosa* samt en del ormbunkar, såsom *Adiantum capillus-Veneris*, *concinnum*, *formosum fulvum*, *tenerum* och *hispidulum*; *Davallia*, flera arter; *Pteris serrulata* och

många andra, lemna rikligt och utmärkt vackert grönt till fina buketter.

Bland frilandsbuskar, som för ifrågavarande ändamål böra odlas, vilja vi först nämna *Tamarix gallica* (*Tamariscus gallicus*) och *Tamarix germanica* (*Myricaria germanica*). Grönt af dessa buskar kan användas i de finaste buketter. *Artemisia Abrotanum* och *A. pontica* lemna äfven fint grönt, luktar dock tämligen starkt och torde för den skull ej af alla vara omtyckt uti buketter. Till större buketter kan grönt användas af *Amorpha*, *Gleditschia* *Spiraea acutifolia* (*Sp. hypericifolia* & *acuta*); *Sp. hypericifolia* (*Sp. Pluckenetiana*); *Sp. thalictroides* (*Sp. aquilegifolia*) och *Sp. triloba*. *Genista tinctoria* (*Carniola tinctoria*, *Cytisus tinctorius*, *Spartium tinctorius*) har ett fint, myrtenlikt löfverk och är brukbar äfven i mindre buketter. Vidare kan man till större buketter använda grönt af *Colutea*, *Ligustrum*, *Symphoria vulgaris* m. fl. liknande buskar.

Bland de ettåriga växterna finnas ej många hvarutaf vackert bukettgrönt kan erhållas. Merändels äro dessa växter så saftiga och späda, att de vissna genast efter det de blifvit afskurna. Måste man i brist på annat använda dessa växter till bukettgrönt, torde *Artemisia annua*, *Adonis* och *Nigella* vara dertill bäst passande.

Af fleråriga växter finnas ganska många som lemna vackert grönt, t. ex. alla arter af släktet *Thalictrum*; *Amsonia salicifolia* och *angustifolia*; *Helianthus salicifolius*; flera sorter *Artemisia* och *Aster*; blad af *Sanguisorba*, *Epimedium* *Lupinus* samt flera sorter umbellatväxter. Alla dessa kunna dock endast användas i större buketter; till finare sådana kan grönt tagas af *Galium valantoides* *Crucianella stylosa*, *Meum athamanticum*, *Vinca minor*, *Spiraea Filipendula* samt af flera arter *Saxifraga*.

G. L.—n.

2. Insändaren vill härmed meddela några enkla upplysningar angående en fråga i *Nr 11* af *Tidning för trädgårdsodlare*: Hvilka växter som företrädesvis äro tjenliga att odla för bukettgrönt? Under vintermånaderna kan man rätt väl, till icke allt för fina buketter, begagna en i våra barrskogar på vissa orter ymnigt växande och utmärkt vacker, ständigt grönskande 4 à 5 tum hög växt, som i en del provinser af allmoggen kallas *jemma*, men hvars botaniska namn är *Lycopodium complanatum*. I sammanhang härmed kan äfven nämnas det vanliga s. k. klippriet (*Lycopodium clavatum*), hvars unga grenar rätt väl kunna användas i buketter. Vackert lingonris kan nyttjas och ofta ersätta buxbomder man ej har tillgång på sådan. Murgrönsblad äro mycket användbara i buketter, och kan man utaf dessa anförda och hos oss vildt växande växter binda rätt vackra buketter, förutsatt, att man har handlag och god smak för bukettbinding. Har man lång tid på att skära utaf orangeriväxter till hjälp så är det så mycket bättre.

Till mycket fina buketter är grönt utaf *Melaleuca ovalifolia* och *hypericifolia* det bästa, och bör därför en bukettförsäljare odla en större mängd utaf dessa. De tåla väl vid afklippingen utaf de fina qvistarna och kunna under sommaren utplanteras i det fria, i god och för dem passande jord, hvarest de på nytt grönska och blifva mycket lummiga.

Under sommaren är svårast efter att få grönt som håller sig friskt. Insändaren har under denna årstid mycket begagnat sig af grönt från *Pimpenelrosenbuskar*; att man får bortskrapa taggarne från de qvistar man begagnar är klart. Någon särskild art tror insändaren ej behöfver odlas för denna årstid, då man numera i trädgårdar oftast har tillgång på en hel mängd olika sorter buskväxter, af hvars qvistar och blad man kan begagna sig. *Reseda alba* rekommenderas till odling för grönt under höstmånaderna, emedan den länge står emot frost. Om blomorna afskäras i början af september, så utväxa en hel mängd sidokott som till bukettgrönt är alldeles förträffligt.

C. Blomberg.

Vi begagna härmed tillfället hembära vår förbindligaste tacksägelse till alla de resp. insändare, som bidragit till besvarande af en del framställda frågor äfven som till dem som framställt sjelfva frågorna. Vi tro att för oss trädgårdsodlare är detta sätt att diskutera en del frågor det mest praktiska, ty Sveriges trädgårdsodlare kunna väl ändock knappast mera mangrannt komma tillsammans eller detta åtminstone högst sällan för att utbyta sina åsigter. Men dessutom eger detta sätt att behandla åtskilliga frågor, sina väsentliga fördelar, hvaribland att man vid skrifbordet har tillfälle att lugnt öfverväga hvad man vill säga, och således icke riskerar såsom fallet lätt blir under en liffig, muntlig diskussion, att i ifvern komma att afge yttranden, som man vid lugnare besinning skulle önska icke blifvit afgifna, och derjemte har man den fördelen, att — då man sjelf nedskrifver sitt anförande — man icke har att befara, att se det orätt återgifvet, eller rent af vanställt af en protokollist, såsom ej sällan blir fallet med muntliga anföranden vid allmänna möten. — Vi skulle önska, att man hädanefter ville mer än i allmänhet hittills, egna sig åt att på detta sätt diskutera hvarjehanda ämnen inom trädgårdsodlingen, eller, med andra ord, vi skulle önska att man ville, fortsätta så, som det börjats under den allrasista tiden och vi tro att allmänheten skulle hålla hvar och en räkning därför som bidroge till upprätthållandet af en dylik diskussion och det skulle i sin mån bidra att gifva trädgårdsodlingen förökadt intresse, en sak som äfven anses böra ligga hvarje trädgårdsodlare och trädgårdsvän varmt om hjertat.

Iakttagelser öfver det inflytande 1866—67 års vinter utöfvat på trädgårds- växterna i Stockholm och dess omgifningar.

(Utdrag ur Stockholms gartnersälls kops protokoller.)

1. Beträffande träartade växter.

Sällskapet ordförande, *direktör Ericson*, anförde, att vid Haga vinterkölden anställt ej obetydlig förödelse å en der befintlig större samling ädlare fruktträds lag. Sålunda hade bland päronsorterna Beurré Diel och Beurré d'Arcenberg m. fl. affrusit nästan till marken. Appleträden deremot hade med undantag af en och annan renett-sort bibehållit sig utan minsta betäckning.

På alla ofvan jord befintliga delar af ömtåligare växter ss. törnrosor, Forsythia, m. fl. syntes vintern hafva menligt inverkat, i det sådana nästan totalt affrusit. Märkligt nog hade en del ömtåligare arter ss. Weigelia, Corchorus och Paeonia arborea under betäckning öfverlevvat vintern nästan oskadade.

Hade vidare funnit, att hallon och törnrosbuskar, hvars skott blifvit på eftersommaren toppade, hvarigenom dessa blifvit bättre utbildade och mogna, affrusit vida mindre än sådana, som ej undergått denna behandling och hemställd, huruvida ej skäl vore, att genom årsskottens toppande å alla ömtåligare buskarter söka åstadkomma dessas tidigare mognad och följaktligen äfven större förmåga att uthärda strängare köld.

Orsaken hvarför åtskilliga trädgårdsväxter, synnerligast de träartade, lidit mer än vanligt under sistförflutne vinter borde ej så mycket tillskrifvas vinterns stränghet eller långvarighet, utan fastmera förflutne sommars fuktiga och kyliga väderlek, som vållade, att dessas skott ej hunno erforderlig utbildning och stadga.

Förnämsta åtgärden för att få ömtåligare träd- och buskslag att uthärda stränga vintrar vore att genom ett eller annat slags betäckning söka bibehålla en så jemn temperatur som möjligt omkring dem. Största skadan tillfogades sådana först mot våren, då kalla nätter efterföljas af solvarma dagar.

Vice ordföranden, *herr Wennström*, anförde, att i närheten af Drottningholm hade bigarrträden hållit sig fullkomligt friska till fram i Mars månad; senare på våren hade likväl de flesta blomknopparna vid genomskärning visat sig svarta och vore följaktligen ingen skörd att påräkna; äldre träd voro mera oskadade än yngre. Majkors hade uthärdat vintern vida bättre än nyssnämnde fruktsort. Af två exemplar Ostheimer Weichsel hade ett totalt bortfrusit. I sammanhang härmed omnämnde *herr W.*, att han under många år gjort sig mycken möda med undersökning af korsbärsträdens blomknoppar, och bland annat funnit, att, om vid genomskärning af dessa 4 svarta punkter visa sig, knopparna äro förstörda och att följaktligen skörden för året felslår. Hade ofta påträffat sådana frostskadade knoppar redan före jul på träd planterade på öppen eller lågt belägen mark. Enda praktiska medlet att före-

komma knopparnas förstörande af köld vore att skydda träden genom ett tjockt lager gran- eller tallris. Aprikosträd hade under svag betäckning affrusit ända till marken. Dvärgvalnötsträdet (*Juglans regia praeparturiens*) hade förblifvit oskadadt och syntes således vara fullt härdigt. Af tvänne päronträd, uppdragna af kärnor efter var. Duchesse d'Angoulême, hade det ena alldeles oskadadt öfverlevvat vintern, medan å det andra endast årsskottens toppar affrusit. Ädlare hasselnötslag hade bibehållit sig förträffligt. Vinstockar hade under skyddet af ett lager granris ej lidit synnerlig skada och var. *Precoce de Malingre* syntes lofva någon om än ringa skörd. I allmänhet hade fruktträden i *herr W:s* trädgårdar stått sig rätt bra med undantag af några från Tyskland inkomna, hvilka möjligen i följd af deras dåliga beskaffenhet äfven under en blidare vinter gått ut.

Å en del hallonbuskar hade knopparna affrusit, men nya fruktskott likväl framkommit tätt invid de punkter, der dessa varit fästade.

Rotäktade törnrosor hade, ehuru betäckta med löf, till en del bortfrusit.

Hr Pihl anförde att vid Rosendal å Kongl. Djurgården hade några få träd- och busksorter lidit mer än vanligt under vintern. Sålunda hade yngre pyramidpopplar af 8 till 4 års ålder dels affrusit ända till marken och dels helt och hållet blifvit förstörda — en omständighet, som hellre borde tillskrifvas skottens ofullständiga mognad under föregående sommar än vinterns ovanliga stränghet.

Några äplesorter ss. hvit vinter calville och Mälsäkers vinäple hade blifvit rättilla medfarna af kölden. Flera päronträd, i synnerhet det s. k. fikonpäronet, hade nedfrusit nästan till förädlingstället, emedan flertalet ej lidit mer än under flera föregående vintrar. Å en del päronvarieteter ss. Fullerö, Napoleon, höstbergamott, gråpäron m. fl. hade ej ens årsskottens yttersta spetsar blifvit på minsta sätt skadade.

Öfverhufvud taget hade *herr P.* ej funnit, att vinterns stränghet och långvarighet anställt någon synnerligt kännbar skada å trädartade växter.

Herr Lindgren berättade, att å Experimentalfältets trädskolor hade förflutne vinter ej gjort större skada än flera af de föregående. En del ömtåligare växter hade snarare lidit mindre än vanligt. Såsom bevis härför anfördes bland annat, att aprikosträd i spalierform, planterade utmed en vägg, stått sig rätt bra. Äfven fristående sådana hade lindrigt betäckta tagit föga skada.

Lönn och kastanje hade blifvit obetydligt skadade af kölden, snarare mindre än under flera föregående vintrar.

Några äldre Rhododendronbuskar, hvilka

under betäckning öfverlevat rätt många vintrar, hade deremot under den sistförflutna blifvit nästan alldeles förstörda. Åtskilliga annars tämligen härdiga växter hade äfven lidit rätt betydligt eller till ochmed dött under loppet af vintern i det de snarare ruttnat än förfrusit. Af jordslagna telningar hade rätt många dött ut, medan dylika, som stått orubbade, bibehållit sig bättre. Af 2 års förädlade syrener hade, märkvärdigt nog, många gått förlorade. Å vanlig alm hade svarta fläckar uppkommit på stammarna.

Bland en större samling fruktträd från Travemünde, intagen till försök, och hvilken redan öfverlevat tvänne föregående vintrar, hade de flesta affrusit ända ned till förädlingsstället; några hade till ochmed blifvit helt och hållet förstörda. Herr L. vågade likväl ej tillskrifva detta förhållande ensamt vinterns stränghet, utan ansåg att träden redan vid hitkomsten varit sjuka.

Körsbärsträd syntes ej hafva lidit minsta skada, alldenstund sådana burit frukt i mer än vanlig myckenhet.

Hr Källander nämnde, att i Bergianska trädgården yngre pyramidpopplar affrusit nästan till marken, samt att en del vanliga syrener dött ut under loppet af våren och försommaren.

Hr De Brichy, att i Cathrinebergs trädskolor hade åtskilliga päronsorter ss. Grenna p., Farfars p. m. fl. lidit rätt betydligt af kölden. En stor del rotakta törnrosor hade affrusit ända till marken.

2:o beträffande fleråriga örtartade växter.

Vice ordföranden, hr Wennerström, att hyacinter med eller utan betäckning hade på våren visat sig fullt friska och oskadade. Hvita liljor syntes ej hafva lidit det ringaste; några exemplar, planterade i bergsskrevor, hade bibehållit sig rätt väl. Ett under glas, men i fri jord befintligt exemplar, der jorden under vintern varit rätt fuktig, hade stått sig förträffligt och visade ej mindre än 22 blomknoppar.

Stockrosor hade under vintern blifvit helt och hållet förstörda.

Ordföranden, direktör Ericsson, att vid Haga två och fleråriga blomsterväxter ss. stockrosor, Primula arter m. fl. under förflutne vintern bibehållit sig ungefär lika väl som under många föregående, en iakttagelse, som äfven öfverensstämde med de, hvilka åtskilliga ledamöter å andra håll hade gjort.

3:o beträffande jordrätternas härjningar.

Ordföranden, direktör Ericsson, meddelade, att vid Haga hade jordrättor anställt rätt mycken skada. De hade ej allenast angripit fruktträd, utan träd och buskväxter af nästan alla slag och åldrar växande i parken hade blifvit mer eller

mindre skadade. Förmodade, att orsaken till detta ovanliga förhållande var att söka deri, att djuren under förflutne regniga sommar ej kunnat samla tillräckligt stora vinterförråd, och dels i följd häraf och dels derföre att våren inträdt senare än vanligt, hade de nödgats förskaffa sig föda genom afgnagande af barken å träd och buskväxter.

Såsom en egendomlighet berättade hr ordföranden att äpleträd, som planterats på hösten, ej angripits af råttor, under det att tätt invid dessa befintliga telningar, hvilka stått orubbade i några år och följaktligen voro mera saftfulla, blifvit rätt illa medfarna.

Hr De Brichy, att å Cathrinebergs trädskolor rättorna ej gjort någon nämnvärd skada. Hemställde, om vore skäl att här, såsom i Belgien, söka utrota rättorna genom råttfångare, hvilka erhålla viss afgift för hvarje dödadt djur.

Hr Pihl, att rättorna, som å Rosendals trädskolor gjort rätt mycken skada, företrädesvis angripit Crataegus, Sorbus, Pyrus, Rosa och Prunus-arter, men att deremot vissa sorter ss. Ulmus och Tilia-arter ej syntes vara synnerligen begärlig kost. Hagtorn och lönn tycktes utgöra riktiga läckerheter för dem, i det ej allenast barken utan äfven veden å yngre skott och grenar af dessa arter med största glupskhet förtäras. En ej obetydlig mängd fruktträd hade äfven blifvit mer eller mindre skadade. De förädlade, hos hvilka barken merendels är tjockare och saftigare, hade i vida större mängd blifvit afbarkade än de oförädlade.

Såsom stöd för den af hr ordföranden uttalade åsigt om orsaken till rättornas ovanligt stora härjningar anfördes att dessa först mot våren eller i februari och mars anställt största förödelsen.

Hr Lindgren, att äfven å Experimentalfälte hade rättor skadat en mängd lönn-, hagtorns-äple- och pärontelningar. Anmärkte, att den rättart, som här i trakten oftast gjorde skada å trädplanteringar, vore den s. k. åkersorken (*Agriicola agrestis*).

Hr Källander, att i Bergianska trädgården både förädlade och oförädlade fruktträd, äfvensom stickelbärsbuskar blifvit till ej obetydligt antal af rättor afbarkade tätt ofvan marken.

Hr vice ordföranden anmärkte, att ett råttätet träd i de flesta fall kunde räddas derigenom att såret betäckes med en blandning af lera och kogödsel, som kvarhålles genom en ombunden trasa, under förutsättning att barken ej är helt och hållet afgnagen rundt omkring stammen och ombindningen sker, innan såret hunnit torka.

A. P.

Om två- och fleråriga prydnadsväxter för fritt land.

Af G. L—n.

(Förts. fr. nr 1.)

Af denna sort har man åtskilliga varieteter; *L. canadense* från Nordamerika med mörkgula eller skarlakansröda blommor; *L. candidum*, hvita liljan, en af de praktfullaste och mest omtyckta

varierar med större samt med dubbla och strimliga blommor, men dessa tvänne sistnämnda äro ej så vackra, som den vanliga sorten. Hemland: södra Europa och Mindre Asien. *L. chalcedonicum*, turkisk lilja från Orienten, med lutande, skarlakansröda, hvita eller gula blommor; *L. evimium*, utmärkt praktfull med hängande, trattformiga, hvita blommor, Japan; *L. Martagon* med röda, hvita, gula eller orangefärgade blommor; *L. Pomponium* från Pyrenéerna med eldröda blommor; *L. superbium*, präktig, skarlakanröd, Nordamerika; *L. spectabile* från Daurien, med orangefärgade blommor; *L. testaceum* från Japan, med nankinfärgade blommor, 4 à 6 fot hög, praktfull; *L. tigrinum* från Kina med mönjeröda, svartfläckiga, mycket vackra blommor och *L. venustum* med orangefärgade blommor.

En allmänt odlad och omytyckt lilja är *L. speciosum* (*L. lancifolium*). Den växer hos oss ej rätt bra på kalljord, ehuru den, under god vinterbetäckning, rätt väl uthärdar vintern, och odlas derföre vanligtvis i krukor. Omplanteringen sker om våren, så snart lökarna börja drifva, uti god grästorfjord, gödseljord, ljungjord och sand. Krukorna böra vara mera djupa än vida, ej för små, och försedda med god drainering för vattnets aflopp. Uti dem planteras lökarne så djupt, att toppändan på desamma kommer minst $1\frac{1}{2}$ tum nedanför krukans kant. Efter planteringen ställas krukorna nära glaset i ett tempererad växthus, eller i en ljum drifbänk, vattnas i början sparsamt, men rikligare sedan de börjat växa. Luft gifves rikligen emedan eljest bladlöss infinna sig och då stängeln skjutit några tum öfver krukans kant påfylles mera jord så att de rötter som bilda sig på stängeln ofvanför löken kunna få näring. När lökarne uppfyllt krukorna med rötter gifves gödselvatten 2 à 3 gånger i veckan och fortfares härmed till dess blomningen är slut. Då blad och stängel börja gulna inställes vattningen alldeles, hvarefter lökarna få stå torra till följande vår. Växten blir 3, 4 till och med 5 à 6 fot hög och har utmärkt vackra, stora, välluktande blommor.

På samma sätt kan den för några år sedan i odling komna *L. auratum* behandlas. Denna från det inre af Japan härstammande lilja öfverträffar i skönhet alla hittills bekanta arter och varieteter. Blommorna äro utomordentligt stora, snöhvita, med större och mindre purpurfärgade fläckar samt en guldgul strimma på midten af hvarje blomblad; ståndarknapparne brunröda. Löken är ännu ganska dyr (omkring 20—30 rdr för en blombar sådan), men vi vilja hoppas att den med hvarje år blifver billigare. Huruvida den blifvit försökt på fritt land är för förf. obekant.

L. giganteum är, som namnet antyder, en jätte bland liljorna. Uppnår 6 à 8, vid god kultur t. o. m. 10 fots höjd. Hemlandet är Nepal och Himalaya, hvarest hon växer i fuktiga skogar ända till 9000 fot öfver hafvet, der snö

är liggande 4 à 5 månader på året. I Tyskland har växten på åtskilliga ställen uthärdat vintern på kalljord, men hos oss lär den ännu ej blifvit försökt ute. Fordrar fet jord och stora, väl drainerade krukor eller baljor. Om vintern, då växten hvilar, måste jorden ej helt och hållet uttorka. Omplanteras om våren uti kraftig, lös jord och fordrar under tiden den växer mycket vatten samt då och då flytande gödning.

Konrad Gessner, född i Zürich 1516 och död 1565, var den förste som beskref och afbildade den tulipanart, hvilken sedan till hans minne af Linné kallades *Tulipa Gesneriana* och från hvilken man antager att de tusentals varieteter härstamma, hvilka under loppet af öfver trenne sekler blifvit odlade under namn af trädgårdstulipaner.

Så snart tulipanen — genom holländska köpmän hvilka införskräfvo lökarne från Konstantinopel — blef bekant i Holland, började man der med stor förkärlek odla denna blomma, hvilken på mindre än 20 år derifrån spreds kring hela Europa. De holländska blumisterna lyckades snart uppdraga åtskilliga vackra varieteter, hvilka af de förmögnare köptes och betalades ganska dyrt. Begäret efter blomman tilltog allt eftersom nya varieteter uppkommo, bemäktigade sig snart alla folkklasser och öfvergick slutligen till det galnaste svärmeri, hvilket under åren 1636—1637 uppnådde kulminationspunkten. I staden Alkmaar hölls under sistnämnda år en auktion på tulipanlökar, vid hvilket tillfälle man för 120 lökar betalade 9000 holländska gulden (omkring 13,500 rdr rmt) och för en enda lök af sorten »*Vice König*» 4,203 gulden (6,304 rdr), på den tiden säkerligen högst ansenliga summor. För en lök af en annan berömd tulipansort gafs i utbyte, förutom stora partier af hvete och råg: 2 tunnor smör, 1200 skålp. ost, 4 tunnor öl, 2 oxhufvud franskt vin, 4 gödda oxar, 8 feta svin, 12 dito får, 1 silfverbägare samt en fullständig bädd nya sängkläder, hvilket tillsammans värderades till 2,500 gulden. För tre tulipanlökar gaf man en gång i utbyte ett stort hus, hvilket fordom varit en katholsk kyrka, och för en annan lök erbjöds egaren 12 Morgen god åkerjord, hvilket byte dock ej af denne ansågs förmånligt. Ja, man gick vid denna tid (1636—37) så långt, att man vägde lökarne med fina vigter, liksom man väger guld och ädelstenar. Så t. ex. såldes af en berömd tulipansort, kallad »*Admiral Liefken*», 400 gran för 4000 gulden, således 10 gulden pr gran eller 57,600 gulden pr skålp. (nära 100,000 rdr) 200 gran af sorten »*Semper Augustus*» betalades med 5,500 gulden och 1 skålp. således med 211,200 gulden (öfver 315,000 rdr), en summa, stor nog att derför köpa en af de största egendomar. Den, som ej kunde betala med kontanta penningar, sålde eller bortbytte sin lösa och fasta egendom mot några lökar. Man ruinerade sig ofta i grund, men icke sällan förtjenade man enorma summor och skojeriet

hade nu antagit alldeles ofantliga proportioner. Icke allenast blumister och köpmän, utan äfven adelsmän, prester, handverkare, bönder, betjenter, matroser t. o. m. pigor, kort sagdt folk af alla klasser handlade med tulipanlökar. Dessa spekulanter förstodo sig vanligtvis ej det ringaste på de lökar, som såldes för så stora summor, de visste ej huru de dyrbara lökarne skulle förvaras eller förökas, ej ens huru blommorna sågo ut; men det gjorde ingenting. För lökar, hvilka man aldrig fick se, emedan de i verkligheten ej funnos till, betalades enorma summor, man sålde och köpte sorter, hvilka ej funnos annorstädes än i säljarens eller köparens inbillning. Det var något ganska vanligt, att en spekulant i tulipaner träffade en annan, gaf honom flera tusen gulden för några lökar, sålde dem åter till en tredje för ett högre pris, denne till en fjärde o. s. v. utan att någondera af dem hade satt i fråga att få se varan. Det inträffade t. ex. tvänne särskilda gånger, att den mycket berömda varieteten »*Semper Augustus*» ej fanns att få och då

blef handeln med denna sort just riktigt liflig. Ändtligen, sedan många förut rika familjer genom denna handel blifvit i grund ruinerade, sammanträdde de förnämsta lökhandlande från alla Hollands städer i Amsterdam, och förenade sig i det beslut, att alla till 1636 års slut gjorda köp skulle anses riktiga och bindande, hvaremot alla senare afslutade skulle förklaras ogiltiga. Detta beslut erhöill af holländska regeringen laga kraft, och nu föllo tulipanlökarne så i pris, att man för 50 gulden och derunder kunde köpa en lök, som för kort tid sedan skulle hafva kostat flera tusen.

Äfven till andra länder spred sig svärmeriet för tulipaner, dock var det ingenstädes så svårt som i Holland. Omkring år 1817 hade i England tulipanen åter blifvit modeblomma och utsökta varieteter betaltes med många guineer. För närvarande kostar den vackraste nyaste tulipansort ej öfver 10 gulden, äldre vackra sorter 3—5—15 gulden för 100 lökar.

(Forts.)

Minneslista för trädgårdsodlare i februari 1868.

Köksväxtodlingen. Denna månad börjar man vanligen anlägga tidiga drifbänkar. Närmare underrettelser rörande drifbänkars anläggning och skötsel återfinnes dels i föregående årens minneslistor, dels i januarinumret för 1864 och februarinumret 1866 af denna tidning, der särskilda uppsatser i ämnet förekomma, äfvensom i »Trädgårdsbok för folkskolor och landtmän» af E. Lindgren, m. fl. arbeten. — Potatisen, som förra månaden lades att utgro, kan, så framt den ligger på en ljus och ej för varm plats, gerna ligga om så behöfves hela denna månad för att strax i början af nästa månad utsättas på bänk. Vill man emellertid inplantera den i krukor och låta den börja att växa i dessa innan den utsättes på bänk, kan man derigenom erhålla den ännu tidigare färdig.

Som man vanligen nu har bättre tid än längre fram, bör man icke förgäta att nu hemköpa de frön man behöfver. Aldrig bör man uppskjuta med detta ända till dess man behöfver fröen, ty då kan åtskilligt af just det man helst önskar ha tagit slut och således icke kunna erhållas i rätt tid, ty det gifves ingen fröhandel, så väl och rikt sorterad den än må vara, der icke en och annan sort fram på våren tager slut, enär det icke är

möjligt för en fröhandlare att kunna förutse, huru mycket det kan komma att gå åt af hvarje sort. Förskaffar man sig fröen i god tid har man äfven den fördelen, att man hinner profsa dem och således kan undvika att utså odugliga frön.

Fruktodlingen. Spalierträd som äro placerade vid soliga väggar täckas nu sorgfälligt med rörmattor, granris, e. d. för att skydda dem mot de betydliga temperaturvexlingar, hvarför de blefvo utsatta, om de under de följande månaderna lemnades utsatta för solens obehindrade inverkan. Smultron, hallon och o. d. som under förra sommaren eller hösten för detta ändamål inplanterades i krukor, inflyttas nu till drifning. Dervid torde böra erinras om nödvändigheten att börja drifningen vid särdeles låg temperatur och blott helt långsamt och småningom höja den under de första veckorna. — Synas domberrar och sparfvar angripa knopparne på körstråden — de uppåta ibland äfven knopparne på krusbärsbuskarne — så måste man söka att afhålla dem från träden.

Diverse arbeten. Sand till gångarne, och jord till komposter hemköres, redskap förfärdigas och repareras m. m. d.

Minneslista för blomsterodlare i februari 1868.

Hvad eldning och vattning vidkommer har man detsamma att iakttaga som under föregående månad, dock måste de växter, hvars blomsterknoppar börja svälla och de, som redan nu börja växa, hafva något mera vatten än de öfriga, samt ställas på en plats der de få så mycket sol och frisk luft som årstiden har att bjuda på. Rotknölar af *Achimenes*, *Gloxinia*, *Gesneria*

och liknande växter upptagas nu ur den gamla jorden och planteras i ny löf- och ljungjord, blandad med $\frac{1}{2}$ sand, hvarefter de ställas antingen i en varm drifbänk eller, om man ännu ej har någon sådan, på det varmaste stället i huset. Rotknölar af *Arum*, *Arisema*, *Amorphophallus bulbifer* och *A. Conjak*, *Caladium*, *Sauromatum*,

Curcuma m. fl. börja äfven drifva och måste derföre omplanteras i god, närande löfjord och ställas varmt. Alla dessa växter vattnas i början mycket sparsamt, men rikligare i mån som de växa. Mot medio af månaden är det tid att omplantera alla de varmhusväxter, som äro i behof af ny näring; med omplantering af de tempererade växterna är bäst att dröja tills nästa månad. Är jorden i de gamla krukorna »sur», d. v. s. om man gifvit så mycket vatten, att den blifvit unken, eller om en myckenhet daggmaskar innästlat sig deruti, hvilket ofta händer då krukorna stå nedbäddade i bark, så afskakas den mesta jorden, men dock så försigtigt, att de friska rötterna ej taga skada; är klampen deremot väl genomrotad och växten för öfrigt frisk och sund, borttagas endast skärfvorna, som ligga i botten samt de skadade eller döda rötterna, hvarefter man sätter klampen med föröfrigt oskadade rötter i en något större kruka än den förut begagnade. Krukorna böra vara om icke nya, så åtminstone rentvättade och torra, likaså de skärfvor man använder till deras drainering. Den jord man begagnar till varmhusväxter bör ej vara för lätt, emedan den starkare vattningen och den jemnt fuktiga luften gör att den då för snart urlakas. *Palmea, Draecena, Cordyline, Theophrasta, Marantha, Phrynium, Cocoloba* m. fl. af de nu moderna tropiska växterna med dekorativa blad, trifvas väl i en blandning af god grästorf, löf- och ljunghjord, samt sand. Ormbunkar fordra en lättare jord, men det skadar ej, utan är tvertom mycket nyttigt, om man till den lätta vegetabiliska jordmån, hvaruti de planteras, fogar $\frac{1}{2}$ mergellera. Efter planteringen tvättas och putsas hvarje blad innan växterna åter ställas på sina platser och kan man nu gifva, åtminstone de bättre bland dem, en svag, men någorlunda jemn, bottenvärme, så slå de hastigare rötter i den nya jorden och växa yppigare, dock är detta ej absolut nödvändigt. Sedan man åter fått växterna i ordningställda, höjes temperaturen de första dagarna med några grader och om det blir solsken torde en och annan växt äfven behöfva skugga. Öfversprutning sker nu en gång dagligen, men helst om förmiddagen, hvarjemte man genom varmkanalernas besprutning med kallt vatten, söker åstadkomma den för tropiska växter oumbärliga fuktigheten i atmosfären.

Till drifning kunna nu inställas, utom de sorter, som i förra månadens minneslista nämndes: *törnrosor*, (ännu heldst månadsrosor och *Rosa bourbonica Hermosa*), *Weigelia, guldbregn, violer, Caltha palustris fl. pl., liljor, kejsarkronor, Adonis vernalis, Dielytra spectabilis* och *D. formosa, Hepatica, anemoner, turkiska ranunkler, Iris amoena, Cyclamen, Amaryllis, Azalea vittata, princeps, amoena*, m. fl. *Calla, Acacia paradoxa* och flera andra. Alla dessa saker måste ej flyttas omedelbart från kölden in uti värmen, utan så småningom vänjas vid en högre temperatur.

De nyponstammar, som i förra månaden insattes i varmhuset, äro mot medio eller slutet af denna månad färdiga till förädling och torde den ympningsmethod i hvilken man har största färdigheten vara den bästa. Till ympqvistar tagas heldst korta skott på hvilka ögonen sitta tätt intill hvarandra. Efter ympningen borttagas alla vilda skott utom ett, som kvarlemnas för att ditleda saften. Växer detta skott för långt, toppas det, och när den ädla qvisten hunnit blifva 6—8 tum lång aftages det vilda skottet tätt intill stammen. Exemplaren kunna nu flyttas till ett svalare hus och så småningom vänjas vid mera sol och frisk luft. Längre fram på sommaren utplanteras de på ett skyddadt ställe på kalljord.

Om blid väderlek inträffar efterser man alla betäckta växter, befriar dem från ruttnande blad och grenar och låter dem njuta af friska luften så länge väderleken det tillåter. Om man uti tomma drifbänklådor öfvervintrar gyllenlack, vinterlöfkojor, nejlikor m. fl. växter, så måste dessa, så snart termometern går öfver fryspunkten, flitigt putsas och luftas, emedan de eljest lätt kunna gå förlorade. Med gallring och beskärning af träd- och buskpartierna fortsättes, äfvenså med lagning af gammal och förfärdigande af ny redskap, mattbindning, glasning af drifbänksfönster etc. Är jorden öppen och tjenlig kan man, så vida det ej förut blifvit verkställt, omgräfva de gräsplaner, som kommande vår skola besås. Sticklingar skäras af alla de träd och buskar, som genom sådana låta föröka sig, t. ex. *poppel, pil, Cornus, Ribes, syrener, schersmin, fläder, snöboll, liguster, Lonicera, Caprifolium, Lycium, vild vinranka* m. fl. Ympqvistar skäras af de finare slagen *alm, ask, bok, lind, kastanie, hagtorn, oaxel*, o. s. v. Såväl sticklingar som ympqvistar kunna nedläggas i sand, antingen ute eller i ett kallt växthus eller källare och på detta sätt förvaras till dess de på våren skola användas.

G. L—n.

Annons.

Trädgårds-, Träd- & Blomsterfrön samt Åkerbruksfrön, friska och pålitliga, till billiga priser, såväl i parti som minut, till salu hos undertecknad.

Priskuranter erhållas på begäran gratis.

Helsingborg i Januari 1868.

N. P. Jensen.

Innehåll.

Om odling af sparris. — Ytterligare om sjukdomen klumprötter på kål. — Växter tjenliga till bukettrönt. — Iakttagelser öfver det inflytande 1866—67 års vinter utöfvat på trädgårdsväxterna i Stockholm och dess omgifningar. — Om två- och fleråriga prydnadsväxter för fritt land, (forts.). — Minneslista för trädgårdsodlare i februari 1868. — Minneslista för blomsterodlare i februari 1868. — Annons.

STOCKHOLM, SIGFRID FLODINS BOKTRYCKERI, 1868.